

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

(18.)

Költ *Bétsben*, Kis-Affzony-Havának
 (Augustusnak) 30-dik napján, 1793-dik
 Ezstendőben.

Hadi Környütlállások.

Hertzeg *KOBURG*, *Bermerain* nevü
 helységbe szállította-által a' maga fő
 kvártélyát, Aug. 19-dikén. — *Bermerain*,
 felül esik valami kevéssel *Quesnoi Várán*,
 melly Frantzia Erösséget egésszen- bé-
 kerítették az említett napon Seregeink. —
 A' *Selle*, vagy *Selli-vize'* menttében, melly
Bouchain és *Quesnoi* között foly-el, 's a'
Skáldis folyó-vizébe szakad, néhány tábo-
 rokat ütöttek Seregeink, mellyeknek jobb

X

szárnya ki-terjed *Denain* nevü faluig (ez, fekszik *Valenciennes* és *Bouchain* között, a' *Skáldis'* partján); bal szárnya pedig *Mormal* nevü erdőig. Ebben az erdőben sok sántzolásai, 's le-döntögetett fákból készültt óltalom-falai vóltak az Ellenségnek; de még is 17-dik Augusztusi reggeli 5 órától fogva 9-ig, olly diadalmassan ki-verte abból ökemét Hg *Hohenlohe*, hogy a' *Koburg* Hg' előjáró Tudósítása szerént is, mintegy 500an maradtak közzüle a' hartzmezejen, 's 150-nél többen estek rabságunkba. Eggy az el-esttek közzül, maga a' Generális is, a' ki Vezérje vólt az eml. erdőben a' Fr. Seregnek; a' foglyok között pedig vagynak két Obersterek, és sok Altifztek. Részünkről, mintegy 50re megy a' hólttak', és sebessek' száma. — Hertzeg *Hohenlohe* el-foglalta mindjárt az erdőt, 's *Landreci* felé (melly mintegy 2 mértfölddel esik *Quesnoi* Várán alól) fákat döntögettetett-le, mellyekkel az Ellenséget vissza-tartóztathassa. Az el-vertt Frantziák, résszerént *Maubeuge*, résszerént *Quesnoi* és *Landreci* Várak felé szaladtak.

A' Hollandus, és Ánglus Katonákat magasztallya Hertzeg *Koburg*, derék vitéz magok-viseletekről. — *York* Hertzeg, 2 Ánglus Gránátéros Batalionokkal, és 3 Bát. Hollandusokkal, ki-vert *Linselles* nevü helységből 7 ezernél szaporább Frantziákat, még pedig olly nyertesén, hogy tiz ágyút

vett-el töllök, 's hatvannál többet el-fogott közölök.

Frantzia Hennégauban lévő Seregeink, vissza tronfolhatták volna Aug. 17-dikén a' *Piemonti* (*Pedemontziumi*) Frantziák' tselekedeteket, a' kik észre vévén: hogy egy első vigyázaton lévő Olasz Kapitány le-vetkeződött, Katonáival együtt a' nagy melegben, 's aluváshoz fogott: rajta mentek, 's úgy a' mint találták, paróka, és ruha nélkül el vitték és meg hordozták a' táborjokban. — Mert *Barkó*-Huszár-Regementbéli *Barkó* Fő-Strásamesterünk is aluva fogott-el a' fenn- említett napon, *Cateau* nevü helységben nyóltz Frantzia Strásákat, 11 lovakkal együtt.

A' *Cambrayi*-Kommendáns meg-fzőllíttatott Hertzeg *Koburg* által, hogy adná-fel szép-szerént a' kormányozása alatt lévő Várat; de azt felelte, hogy ő meghalhat: hanem az esküvéseit meg nem szegheti.

Wurmser Vezérünk, minémü ditső győzedelmeket vett légyen *Landau'* tájján, Aug. 20. és 21-dik napjain az Ellenségén: tsak onnan is meg lehet itélni, hogy többen hüllottak-el, és sebesedtek-meg előtte két nap alatt három ezer Frantziáknál. Nyert 13 ágyúkat. — Meg-különböztette magát vitézsége által, mind a' két napokon, a' *Gyulay'* gyalog Reg. tje. — Aug. 12-dikén is nagy kárt tett vólt az Ellenségben *Gr. Wurmser*:

de még nem lehetett azt meg-határozni egész bizonyonyossággal ekkoráig. — Az úgy-nevezett *Aufstiaai Wurmser* Szabad-Seregből nyóltz Embert egy malomba szorított a' Frantzaság, 's hogy meg nem akarták adni magokat a' szabad Seregbéliek: reájok gyújtotta a' malmot; de a' Volontérok kerefsztül rontottak mind a' tüzön, mind a' Frantziákon, 's szerentsésen egygyüvé érkeztek Pajtásaiskkal, a' kik már mentek vólt segítségekre az erdőből.

Prusszus Generális Hertzeg, *Hohenlohe, Szekuli* (vagy talán *Székely*) Obersterrel egygyütt, Augufus' 13-dikán, *Saarburgtól* nem messze, 117 Frantziákat fogott; és 2 ágyút, 's egy zászlót nyert.

Hg *Braunschweig* Prusszus Vezérnek is szép gyözedelmei vóltak *Pirmasens* nevü Városotskánál — mellyekről még ezután fognak érkezni a' bővebb tudósítások.

Londonból azt írják, hogy különb-különbféle Ánglus Regementek vettek újra parantsolatot, mellynek ereje szerént, tartoztak magokat hadhoz készíteni.

Eggy *Amsterdami* Levél, melly költ Auguf. 13-dikán, bizonyosnak írja, hogy a' *Genuai* ki-kötő helyekbe eggy Ánglus hajós Sereg-osztály érkezett, olly tzállal: hogy *Nizza* Városának ostromlásához, és a' Frantziáktól való vissza-vételéhez kezdjen.

Nagy-Britannia, magáévá akarja tenni Napkeleti-Indiában is, a' mit ott bírtak a' Frantziák; és a' míg végre nem hajtódik ezen tziel: mind addig vissza nem fog térni *Angliába* — a' mint írják — ama' győzedelmes Vezérjek az Ánglusoknak, Lord *Cornwallis*.

Az úgy - nevezett *Oppozitzióális Londoni Újságok*, mellyeket t. i. a' Minisztériummal ellenkező Része a' Parlamentumnak szokott ki-adatni, azt írják *Gardner* Ánglus Tengeri Vezér felől, hogy minekutánna *Martinique* Frantzia Szigettel nem bődögülhatott volna: *Guadeloupe* Frantzia Sziget ellen próbált szerentsét; de mivel itt is nagy vólt a' véletlen ellent-állás; *Jamaika* Ánglus Sziget felé vette útját, hogy bátorságot szerezzon annak, és az ott lévő kereskedő hajóknak, egy Frantzia hajós Sereg ellen, melly mutogatni kezdette magát azon a' részen.

A' Lord *Howe*' kormányozása alatt lévő Ánglus hajós Sereg, meg nem ütközött *Brest* Városa' tájján a' Frantzia hajós Sereggel, a' mint gondolták vala felőle; hanem vissza-tért a' *Plymouthi* Ánglus ki-kötő helybe — mellynek okáúll némelleyek azt írják, hogy Lord *Howe* nagyobbnak találta a' Fran. erőt a' magáénál. Néki t. i. tsak 16 első nagyságú, 's egynehány közép-szerü fegyveres hajói vóltak; a' Frantzia hajós Sereg ellenben, sok közép-szerü

hajókon kívül, ollyatén 17 első nagyságú, vagy lineabéli hajókból állott, mellyek között hármon, több vólt száz száz ágyúnál; — mások ellenben azt állítják, hogy *Howe* örömet kezdett volna viadalt, 's meg is kínálta azzal a' Frantziákat; de ezek tüstént vissza - vonták magokat a' *Bresti* ki - kötő helybe, azért: mert igen rosszúl értenek a' vizi hadakozáshoz.

Glasgow nevezetű *Skótziai* népes Városban sok ezer Polgárok adták - ölvé magokat, a' kik azt kéri, hogy szakasztódjék félbe a' Frantziákkal való had, melly igen árt az ő kereskedéseknek, 's még jövődöben veszedelmet okozhat egész *Angliának* is; — hanem ezeknek Fejeiket úgy adta - bé a' Törvény - széknek, mint Békesség - háborítókat az a' Társaság, melly valamint sok más helyeken, úgy *Glasgow*-ban is ezen esztendő' elein állott - fel, a' *Nagy - Britanniai* Konstitutióinak védelmezésére.

A' Királyt kívánó Frantziáknak győzedelmeiket, nem titkolhatja - el egészen a' Közjóra ügyelő Nemzet - Gyűlési Deputázió; de tsak ugyan kitsinyíteni szokta azokat, mint tselekedett közelébb azon diadalomra nézve is, mellyet Júl. 24 - dikén vettek a' Királyt - kívánók a' Republikánusokon. — Nem szívelhették ezt *Lachevardiere*, és *Miniere* nevezetű Komisszáriusok, midön olvasták volna az Újságokban; azért is írtak

a' *Párisi Tanátshoz*, hogy ők tsudálkoznak az említett Deputáziónak tselekedetén, melly fzerént kétttségbe láttatik az hozni a' Köz. Társaság' veszteségét. „Nem lehet tagadnunk — így folytatták írásokat — hogy a' mi Seregünkben nagy számmal találtatnak a' Kontrarevoluzionisták, a' kik feldúlyák a' jó Polgároknak házaikat, erőszakoskodnak azoknak Feleségeiken, 's Leányaikon; és valahányfzor közelgetnek Seregeink felé a' Haramiák (az Insurgensek) mind-annyifzor futásra veszik azokat.“

Hadi Anekdota.

El-fogatván egy Pruffzus Hufzár a' *Moguntziai* Frantziák által *Marienborn*nál, vitetett ama' nagy hatalmú Fr. Komisszárius *Merlin* eleibe. Ez azt kérdi mindjárt tőle: Mitsodás erővel vagynak, úgymond, a' mi Ellenségeink? Ollyannal. — felel a' Hufzár — hogy vakarhatnák belé Kegyelmetek a' fejeiket, hogy bé-rekedtek ezen Városba. *Merlin*: Gondolkozik-é úgy az Ellenség, hogy erőszakossan rontson be hozzánk a' Várba? *Hufzár*: Éppen nem szükség, hogy annyi Embert vesszünk-el az Uraimék miatt; úgy meg fogjuk még mi koplaltatni Kelmeteket, hogy magok kívánkoznak ki-bújkálni a' Várból. — *Merlin* ekkor a' zsebjébe nyúlt, 's ki-vévén két tallért, oda nyújtja a' Hufzárnak. Elvette ugyan ez a' pénzt, hanem megfogatván azt kezében, tekint egy mellette

állott Frantzia Volontérra, 's néki adja a' két tallért, így szólván hozzája: „Ne Barátom! nagyobb szükséged van néked erre, a' mint látom az öltözetedből. Van nékem mind pénzem, mind kenyérem, mind egész forma-ruhám a' Királyomnál.“

Merlin: Nem akarna maga, ízolgálatot venni nállunk? mindjárt Tifztté tennénk.

Hufzár: Hát az Uram nem állana-el az én Uramhoz Katonának? de azt előre is megmondhatom, hogy nem lesz ám Kelmed egyéb Köz-embernél.

Merlin: Van-é a' maga Királynak még több olyan Embere, mint maga? „Meg-esne bele bizony — hiszem csak egy h—t vagyok én a' több pajtásimhoz képest: mert különben el nem hagytam volna fogatni magamat olly könnyen; hanem kérem az Uramat, erefztessen el engemet: mert még ma a' posztomon (tanyámon) kellene lennem.“ — *Merlin*-nek úgy meg-tetfzett a' Hufzár' magaviselete, hogy azt azonnal villzabotsáttatta.

Hadi Hazugság.

Olly nagyot senki se fillentett még talán e' folyó hadban, a' Fr. N. Gyűlése előtt, mint *Merlin*, midőn most visszamene a' *Moguntziai* Kis-Királyságból *Párisba*. Ezt mesélte t.i. a' többek között: „Meg-sejtettem, úgymond, egykor, hogy a' Prusszusok el-foglalták egy föld-várunkat, melly az én nevemről neveztetett. Nosza

mindjárt rajtok mentem hufzonötöd magammal, bé-rontottam a' föld-várba, 's el-vertem belőle öt száz Prusszusokat. “

Frantzia Ország.

A' Frantzia Seregeknél lévő Nemzet-Gyűlési Kommisszáriusoknak, ugyan megköte mostanában a' kofzorújokat — de koránt se borostyán, hanem tövis kofzorújokat — egy *Chales* nevezetű méltó Tagja a' Jákobinus-Klúbnak. — „Ha, úgymond, Kommisszárius érkezik valamelly Sereghez: már tüstént körül van e' véve a' Sereg' Fő Tisztjeitől, 's úgy-nevezett Nagy - Kalapú-jaitól, a' kik szinte vetélkednek egymással, mellyik tehet nagyobb komplementet a' Polgár - Deputátusnak; 's szerentséseknek tartják magokat, a' kik meg-nyerhetik azt asztaljukhoz. Nagy alázatossággal várják nálla az audientziára való botsáttatást, és kéfzek minden alatonságot el - követni körülötte, a' mi által el - felejtethessék vélle, hogy ő a' Köz-Katona' Barátja tartoznék lenni. Nem is igen siet ofztán ez, hogy meg-nyerhesse mentől előbb a' maga jó száraz napjait a' köz Katonaság között. Inkább tetszenek néki a' Kar-kötőseknek fő-fzedítő tsapodárságaik, a' kik azt hitetik el vélle, hogy ő kis Király, 's bokrossan vendégelik — a' midön fekete kenyeret rág a' Katona. “

A' Jákobinusoknak hatodik Auguftusi Ülésekben azt projektálta egygy érdemetlen

érdemes Tag, hogy *Páris* Városa, állíttasson újra öt ezer Katonákat; de a' kik közül egy se indullyon ám addig útnak: míg meg nem látánda a' proskribáltt Deputátusok' (ki-tsapott Nemzet-Gyűlési Tagok') fejeiknek tseberbe hullását.

(A' *Gillotin* előtt egy tseber forma vizes edény áll, a' mellybe hengeredik-le az el-mettzett fő.)

„Arra az ellen-vetésre — így folytatá beszédét a' Jákobinus — hogy nintsenek elegendő próbáink a' proskribáltt Deputátusok ellen: azt felelem én, hogy mind meg-érdemlik azok, a' Nemzet-Gyűlésé' Tagjai között a' gillotinoztatást, valakik, *XVI. Lajos'* ügyének meg-itélésére, az egész Frantzia Nemzet' voksainak öszve-fzedését kiáltották szükségesnek; és a' kiknek szavokra küldetett vólt *Marát* árestomba. — Én magam részéről kereken meg-mondom, hogy ki nem vonom a' lábomat mind addig *Párisból*; valameddig ezek a' gonosztévők mind egy szálíg le nem nyakaztatnak; és ha valaki bün-botsánatot akarna eszközteni ezeknek: azt én Hazaelenségének kívánom deklaráltatni.“ — A' Klúb azt végezte, hogy a' N. Gyűléséhez küldendő kéréshez hozzá kell kaptsolni ezen kívánságot is.

Az újj Konstitúzió Innepének tzeremoniáját közlöttük vala már rész szerént, még a' 16 számmal jegyes árkusunkban. — Azon

előadásához tartozó némelly töredékeket (Fragmentumokat) újra közölhettünk volna már most, különkülönbféle Német Újságok után: hanem jobbnak itéltük meg várni hadd érkezzenek el *Párisból* az eredeti hitelességü Tudósítások, mellyekből voltaképpen, és bizonyossan meg érthessünk mindent, a' mi Aug. 10-dikén történt *Párisban*. — Most tsak azt írjuk, hogy a' *Párisi Levelek* szerént tsupán a' *Var* vizéről, és a' *Rhone* (Rhodanus) torkolatjáról neveztetett Ofztályokból (mellyekben *Toulon*, és *Marseille* a' Fő Városok); továbbá a' *Jura* nevü Ofztálynak, és *Korszika* szigetének egy részéből nem voltak jelen, rendkívül való Küldöttek, a' Konstituzió' Innepén. A' Közönséges Társaságnak több részei ellenben mind el fogadták minden feltétel nélkül az új Konstituziót.

Augustusnak ötödik napján, a' Hadi-Deputátzióhoz kísértetett *Küsztin*; onnan pedig a' maga házához, a' hol el-petsételve voltak az írásai, hogy a' petsétnek azokról való le-vétettetését maga szemével láthassa.

Elegyes Tudósítások.

Eggy Impoztor (Tsábító) találkozott mostanság *Londonban*, a' ki azzal ámítja a' könnyen hívő Köz-népet: hogy ő *Nabukodonozort* jól esmérte, *Jób* Patriárkával barátságban élt, 's mintegy két ezer ezren-dökkel ez előtt nagy kereskedést üzött

Jérusálem Városában; de meg-járta *Iskariotes Judással*: mert ez mindenéből ki-pufztította őtet.

A' *Török* Birodalomnak azon *Tartomány*aiba, mellyek, *II. Katalinnak* új foglalásai után, nem *Lengyel-Ország*gal többé, hanem *Russziával* határosok, következendő értelmű parantsolatokat botsátott a' *Konstántzinápolyi* Nagy-Úr: „Minthogy a' *Lengyelek* mind által-engedték az *Orosz*oknak azokat a' *Tartomány*okat, mellyek hajdan a' *Török* bírtokokkal határos részei vóltak *Lengyel Ország*nak: tehát ezen *Török* *Bírtokok*nak *Komendánsai*, azokkal a' *Kormányozókkal* legyenek ennekutánna eggyezőleg, kiket az *Orosz Tsászárné* fog küldeni, a' maga *Birodalmával* eggyesített néhai *Lengyel Tartomány*okba. “

Az *Angliai* *Ország-Gyűlés*, újra elhalasztatott Aug. 13-dikától fogva, Okt. 29-dik napjáig.

Magyar Ország.

Beszterzebányai Püspök, Gr. *Berchtoldt Ferentz* ö *Excell.*ja, ki-múlt e' *Világ*-ból Aug. 12-dikén, *Zólyom-Vármegyének Sz. Kereszt* nevü helységében.

Hóltt híret vettük ama' tudós *Hazafi*nak, *Fő Tisz.* *Makó Pál* Úrnak is, a' ki vólt életében *Bélai Sz. Margita'* Apátura, *Vátzi Kánonok*, a' *Kir. Helytartó - Tanáts* mellett lévő *Tudományi - Kommisszió*nál

Referendárius, 's a' *Pesti* Universitásbéli
Filozofika Fakultás' Igazgatója.

Székes - Fejérvárról, Kis - Asszony-
havának 20-dik napján.

„Reménytelen szerentséjü igen örven-
detes napunk vala minékünk a' tegnapi
nap, úgymint a' mellyen Országunk' Nádor-
Ispányát közöttünk tisztelhattuk. — Ide
érkezett ö Kir. Fő-Hertzege, dél-előtti
tizenkettődfél órakor. Szállott M. Püspök
Milassin Miklós ö Nságánál. Tsak hamar
a' közönséges jeles épületeknek meg-
tekintéséhez kezdett. A' Város-Házánál
létében, mély alázatossággal tiszteltetett
Tisz. *Benyák Bernárd Pál* Úrtól, Oskoláink'
Elöljárójától, úgymint a' ki izenetet vévén
egy kis idővel az előtt Püspök ö Nságától,
meg-tette mindjárt a' szükséges rendeléseket,
és sietett, személlyes esedezése által ki-
nyerni ö Kir. Fő - Hertzegeétől, hogy
méltóztatnék meg-alázni magát Gymnásiu-
munkba; a' minthogy nagy kegyességgel
fogadtatott, 's meg is halgattatott, és egy-
gyel szaporodott általa, Nagy Vendégünk'
Kísérőinek száma. — A' Gymnásiumnál,
belső örömjöknek és tiszteleteknek szembe-
tünő bizonyításai között várták és fogadták
ö Királyi Fő - Hertzegeét a' közönséges
Tanító Urak: *Schwarzbaur Elek*, *Virágh*
Benedek, *Némethy Kristóf*, *Neichel Fer.*,

és *Hoffmann Jakab*. Először is az Oratoriumba vezetett Fels. Nádor-Ispányunk, a' hová gyülekezett kevés héjján az Iffjúság. Köszöntő Dal - verset mondott *) második Oskolát tanuló Iffjú Gróf *Battyáni Imre*, mellyet kegyesen halgatott, 's meg-köszöntö ö Kir. Fő-Hertzege; annakutána körül tekintvén vigyázó szemekkel az egész Iffjúságot, ditsérte annak számát, tsinosságát, és szép maga-viseletét. Méltóztatott abbéli bizodalját is kegyesen ki-nyilatkoztatni az Iffjúság' serkentésére, hogy az Oskolai-Efztendő' végével éppen Visgálás (Examen) napjai lévén, nem kételkedik, úgymond, egy Tanulónak is a' feleletre való készségeről. Ekkor meg-szóllít deák nyelven T. *Benyák Úr* egyet azok közzül, a' kik legközelebb állottanak: ha elő merne állani, az ö Kir. Fő-Hertzege által teendő kérdésnek meg-fejtésére. Negyedik Oskolabéli Tanuló *Eklér József* volt a' meg-szóllított Iffjú; ki is nemes bátorsággal felelt, hogy igen is merne, és ditsőségének tartaná; melly bátor és okos feletén a' nevendéknek el-mosolyodván ö Kir. Fő-Hertzege, bőv mértékben jelentette

*) Ezt mi, közleni fogjuk a' jövő Tóladalék-árkusban.

kegyes tefzését. Ezután, renddel el-járta a' tanító szobákat. Bé-lépven a' hatodik Oskola' szobájába is, szelíd kegyességű indulattal hallgatta a' közöntést, melyet *Stand Pál* tanuló Iffjú mondott. Az 5-dik Oskolában, elő-szóllította az Előljáró Úr, *B. Majthényi Imrét*, 's mint katonaságra vágyódó, fő vérből származott Iffjat, kegyelmébe ajánlotta ő Kir. Fő Hgségének; melly ajánlásra igen drága hajlandósággal, és böltsen válaszolt a' kegyes Hertzeg: hogy tsak tanúllya - ki oskoláit előbb az Iffjú olly móddal, hogy egy formán nevedjen mind a' tudományokban, mind jó erköltsőkben; azután bátorságosan jelentheti magát. Ezen Atyai biztatása által, olly nagy örömmre, és iparkodásra élesztette ő Kir. Fő Hertzegsége az egész Iffjúságot, hogy naponként adja különös remekjeit jó igyekezetjének. — Való is az, hogy a' tudományoknak, 's a' szép és jó erköltsőknek fzeretét nem plántállya-bé semmi inkább a' nevendék szívekbe, 's neveli nagyobb erőben; mint az Ország' Naggyainak 's Kormányozóinak gondoskodások, és követésre való példájok. — Kísérői vóltak jó Nádor-Ispányunknak, mind a' több nevezetes épületeknek, mind a' Gymnasiumnak meg nézegetése' alkalmatosságával: Gr. *Szapáry János*, a' Nádor-Ispányi Udvar' Fő-Kapitánya; Gróf *Nádasdy Ferentz* Fő-

Ispány, ifjú Grófjával; M. Püspök *Milassin Miklós* Úr; Kir. Tanácsos, első Al-Ispány, és Szenteltt Vitéz *Marits Tamás* Úr; Második Ispány *Kótsi Horváth* Úr; Vármegyénk' Fő Notáriussa *Végh Péter* Úr; Fő Biró *Zlinszky Ignácz* Úr; és Városunk' Birája *Korher Domonkos* Úr, a' hozzája tartozó Tanács - béli Urakkal együtt. “

B é t s.

Gróf *Ferraris* Hadi - Tármentert, a' ki fő Kormányozója vala a' *Valentzia* körül tett foganatos, és az Idegenek által is anyyira magasztaltt ostrom - munkáknak; nyomban kívánta még - jutalmaztatni ő Ts. Kir. Felsége: mert *Bétsbe* hívta, 's tette az Udvari Had-Tanátsnak Vitze-Prézesévé (Második, vagy Al-Elölülőjévé), melly tífztségébe bé is iktattatott Gr. *Ferraris* Aug. 28n *Vallis* Feldmarsal által, a' ki első Prézese az Udvari Had-Tanátsnak.

